

Переклад українською мовою з англійської:

Світова Конфедерація Фізичної терапії

Посібник відображає бажане бачення Конфедерації аспектів, які впливають на застосування фізичної терапії.

Викладені в посібнику поняття підтримані більшістю членів Конфедерації. Організації, які є членами Конфедерації, мають доступ до такого посібника, а також можуть використовувати його в своїх інтересах повністю або частково.

Основні положення

Опис “фізичної терапії”

Світова Конфедерація Фізичної терапії (WCPT) покликана надавати підтримку організаціям, які є її членами. Саме тому, у відповідь на запит наших членів, було розроблено опис “фізичної терапії”. Члени Конфедерації можуть використовувати цей документ, як посібник повністю чи частково, а також вдосконалювати його з метою забезпечення зростаючих потреб професії.

Науковці постійно надають нові факти, на яких ґрунтуватиметься майбутня діяльність. Безперечно, в першу чергу, це стосується нашого розуміння рухової функції людини, яка займає центральне місце у навичках і знаннях фізичних терапевтів. Ще досі не визначено, настільки унікальним може бути внесок фізичної терапії у сферу охорони здоров'я в найближчі роки. Цей документ слугуватиме основою для створення нових вдосконалених редакцій відповідно до розвитку знань у фізичній терапії, а також для надання фізичними терапевтами професійних послуг відповідно до існуючих потреб суспільства у сфері охорони здоров'я.

Що таке фізична терапія?

Зміст фізичної терапії

«Фізична терапія передбачає надання послуг приватним особам і населенню загалом, з метою розвитку, збереження та відновлення максимальної рухової і функціональної спроможності людини впродовж усього життя. Фізична терапія також охоплює надання послуг у випадках, коли рухова і функціональна спроможність людини послаблена чи втрачена внаслідок старіння, перенесеної травми, хвороби або внаслідок негативного впливу навколишнього середовища. Повноцінний функціональний рух є ключовим аспектом у понятті «здорова людина».

Фізична терапія є спрямована на визначення та покращення якості життя і рухового потенціалу людини, у сферах пропаганди здорового способу життя, профілактики, терапії/втручання, абілітації та реабілітації. Цей процес охоплює досягнення фізичного, психологічного, емоційного і соціального благополуччя. Фізична терапія передбачає взаємодію між фізичними терапевтами, пацієнтами/клієнтами, іншими фахівцями галузі охорони здоров'я, членами родини, опікунами і громадою в процесі обстеження потенційних можливостей рухових функцій та погодження цілей подальшого професійного втручання, використовуючи унікальні знання і навички фізичних терапевтів».

Фізичні терапевти мають відповідну кваліфікацію та професійно зобов'язані:

- Проводити комплексний огляд, обстеження та оцінювання окремого пацієнта/клієнта або потреб групи клієнтів
- Встановлювати діагноз, здійснювати прогноз та розробляти план втручання
- Надавати консультації в межах своєї компетенції та визначати коли саме пацієнтам/клієнтам слід звернутися до інших фахівців сфери охорони здоров'я
- Виконувати програму втручання/терапії
- Визначати очікувані результати будь-якого втручання/терапії
- Надавати рекомендацій щодо самостійної роботи

Грунтовні знання фізичних терапевтів про тіло, його рухові потреби і можливості мають ключове значення для визначення стратегії діагностики і втручання. Місце діяльності залежить від мети фізичної терапії: пропагування здорового способу життя, профілактики, терапії/втручання, абілітації чи реабілітації.

Фізичні терапевти працюють як незалежні практикуючі фахівці¹, а також в команді з іншими фахівцями сфери охорони здоров'я, дотримуючись етичних принципів Світової Конфедерації Фізичної терапії (WCPT). Вони можуть вести первинний прийом пацієнтів, а пацієнти/клієнти можуть, в свою чергу, безпосередньо звертатись до фізичних терапевтів без скерування від інших фахівців сфери охорони здоров'я.

Фізична терапія - це сформована і легітимна професія, з особливими професійними аспектами клінічної діяльності та освіти, що визначається різноманітністю соціальних, економічних, культурних та політичних умов. Але вона, безумовно, є окремою професією, тому першою професійною кваліфікацією, отриманою в будь-якій країні, є успішне завершення навчальної програми, якою присвоюється кваліфікація фізичного терапевта, надається право використовувати назву цієї професії і працювати як незалежний спеціаліст.

Суть процесу фізичної терапії

Фізична терапія – це послуги, які надаються виключно фізичними терапевтами або під їх керівництвом і контролем. Вона охоплює такі складові – огляд/обстеження, оцінювання, діагностування, прогнозування, планування догляду/втручання та повторне обстеження.

Обстеження включає:

- **огляд** окремих осіб або груп осіб з фактичними або потенційними ураженнями, обмеженнями діяльності та участі чи спроможності/неповносправності шляхом збору анамнезу, огляду систем організму використовуючи спеціальні тести і вимірювання.
- **оцінювання** результатів огляду окремих пацієнтів осіб або груп осіб та/або навколишнього середовища на основі аналізу та синтезу в процесі клінічного обґрунтування з метою визначення сприятливих чинників і перешкод на шляху досягнення оптимального функціонування людини

¹**Практикуючий фахівець** – термін охоплює усі функції, які фізіотерапевт може виконувати, а саме догляд пацієнта/клієнта, менеджмент, наукові дослідження, формування політики, навчання і консультування.

Діагностування і прогнозування є результатом обстеження і оцінювання та представляють результати клінічного обґрунтування з урахуванням, в разі необхідності, додаткової інформації від інших фахівців. Це може бути виражено як певна дисфункція рухового апарату або охоплювати категорії уражень, обмеження активності та участі, чинники оточуючого середовища або спроможності/неповносправності.

Прогнозування (включає план догляду/втручання) починається з визначення потреб у догляді/втручанні та, як правило, веде до розробки плану догляду/втручання, в тому числі визначення конкретних реальних результатів завдань сформованих у співпраці з пацієнтом/клієнтом, членами родини чи опікунами. В деяких випадках, які не належать до компетенції фізичного терапевта, може виникнути потреба скерувати пацієнта/клієнта до іншої установи чи медичного фахівця.

Втручання/терапія здійснюється і модифікується для досягнення попередньо узгоджених завдань і може включати мануальні прийоми; активності удосконалення рухів; фізичні чинники, електротерапевтичні та механічні засоби; функціональне тренування; забезпечення допоміжними засобами; навчання та консультування пацієнтів; ведення документації та координацію процесу та спілкування. Втручання/терапія може бути спрямована на **запобігання** ураженням, обмеження активності та участі, неповносправності і травматизму, а також **сприяння** і підтримання здоров'я, якості життя, працездатності і хорошого фізичного стану в усіх вікових чи соціальних групах.

При повторному обстеженні необхідно визначити результати.

Де здійснюється фізична терапія?

Сфера послуг фізичних терапевтів

Фізична терапія є важливою складовою сфери охорони здоров'я суспільства та системи надання соціальних послуг. Фахівці з фізичної терапії здійснюють свою діяльність незалежно від інших спеціалістів системи охорони здоров'я, а також в рамках міждисциплінарних реабілітаційних програм з попередження, набуття, збереження чи відновлення оптимального функціонування організму та якості життя людей з частковою втратою чи порушеннями рухових функцій.

Фізичні терапевти керуються власним кодексом етичних принципів. Таким чином, у своїй діяльності вони можуть брати участь у таких видах діяльності:

- **пропаганда** здорового способу життя, зміцнення здоров'я і підвищення добробуту окремих осіб і громадськості/суспільства загалом, підкреслюючи важливість фізичної активності та фізкультури.
- **запобігання** порушенням, обмеженню рухової діяльності, виникненню відхилень та рухових розладів у людей, що належать до групи ризику в зв'язку з особливостями їхньої діяльності, через проблеми із здоров'ям, соціально-економічні чинники, несприятливі екологічні фактори та особливості способу життя.
- **здійснення втручання/терапії** для відновлення цілісності роботи та якісного функціонування опорно-рухового апарату, максимізації функцій організму та відновлення сил, зведення до мінімуму непрацездатності, а також підвищення якості життя, забезпечення незалежного способу життя і працездатності окремих осіб і груп з обмеженими руховими функціями, що виникли в результаті вроджених чи набутих вад, функціональних обмежень та неповносправності.
- **зміна** навколишнього середовища, домашнього і робочого простору для забезпечення

безперешкодної і повноправної участі осіб з неповносправністю у житті суспільства

Фахівці з фізичної терапії також можуть брати активну участь у розвитку місцевої, національної та міжнародної політики в галузі охорони здоров'я та створення стратегій щодо збереження і підтримання здоров'я населення.

Заклади, в яких надають послуги з фізичної терапії

Послуги фізичної терапії надаються в різноманітних закладах, де є можливість для втілення основних завдань цієї спеціальності.

Профілактика, оздоровлення, терапія/професійне втручання і реабілітація здійснюються у різних закладах і в різних умовах, які можуть включати, але не обмежуватися наступними:

- громадські реабілітаційні програми
- громадські заклади, включаючи центри первинної медико-санітарної допомоги, оселі громадян, а також районні відділення
- освітні та науково-дослідні центри
- фітнес-клуби, клуби здоров'я, спортивні заклади та курорти
- хоспіси
- лікарні
- приватні лікарні
- професійні медичні центри
- амбулаторні клініки
- приватні кабінети, дільниці та клініки фізичної терапії
- в'язниці
- державні заклади оздоровлення (наприклад, торгові центри)
- реабілітаційні центри і будинки для літніх людей
- школи, в тому числі дошкільні заклади та спеціальні школи
- центри чи будинки для пенсіонерів
- спортивні центри/клуби
- робочі місця/компанії

Що характеризує фізичну терапію?

Поняття, що лежать в основі знань і практики фізичної терапії

Нижче описані поняття відображають основні питання фізичної терапії.

Рух

Можливість рухатися є найважливішим елементом здоров'я і благополуччя.

Спроможність рухатися залежить від комплексного, скоординованого функціонування тіла людини на різних рівнях.

Рух є цілеспрямованою дією і залежить від внутрішніх і зовнішніх чинників.

Заходи фізичної терапії спрямовані на задоволення рухових потреб та можливостей окремих осіб і груп населення.

Фізичні особи

Фізичні особи мають властивість змінюватись в наслідок реагування їхнього організму на фізичні, психологічні, соціальні та екологічні чинники.

Тіло, розум і дух сприяють формуванню людиною сприйняття самих себе і дають їй можливість розвивати усвідомлення власних рухових потреб і цілей.

Етичні принципи вимагають від фізичного терапевта визнання права пацієнта/клієнта чи його законного опікуна на самостійне прийняття рішень щодо отримання послуг з фізичної терапії.

Населення

Фізичні терапевти можуть зосереджувати свою діяльність на окремих групах населення. Такими групами можуть бути нації, держави та території, райони, меншини або інші особливі групи населення (наприклад, програми обстеження школярів на виявлення сколіозу або програми профілактики падінь для людей літнього віку)

Взаємодія

Взаєморозуміння між фізичним терапевтом та пацієнтом/клієнтом/членами сім'ї, опікунами чи доглядачами є невід'ємною частиною процесу фізичної терапії.

Таке взаєморозуміння є необхідним для здійснення позитивних змін у сприйнятті пацієнтом/клієнтом свого тіла, вироблення певних правил поведінки та руху, які сприятимуть зміцненню здоров'я і благополуччя.

Члени мульти-дисциплінарних команд фахівців повинні взаємодіяти один з одним і з пацієнтами/клієнтами/членами сімей, опікунами і доглядачами, щоб визначити потреби і сформулювати цілі для професійного втручання фізичної терапії.

Фізичні терапевти також співпрацюють з адміністрацією і органами управління, щоб інформувати, розвивати та/або впроваджувати відповідну політику та стратегію в галузі охорони здоров'я.

Професійна автономія

Професійна освіта готує фахівців з фізичної терапії до самостійної та незалежної діяльності.

Фізичні терапевти використовують свої професійні знання та судження для встановлення діагнозу, яким вони керуються у застосуванні професійного втручання фізичної терапії, абілітації та реабілітації пацієнтів/клієнтів чи груп населення.

Діагноз

Діагноз у фізичній терапії є результатом процесу клінічного обґрунтування, що призводить до виявлення існуючих або потенційних розладів, функціональних обмежень і можливостей/інвалідності.

Мета діагностики полягає в тому, щоб допомогти фізичним терапевтам скласти реальні прогнози, вибрати правильну стратегію фізіотерапевтичного втручання/терапії пацієнтів/клієнтів, а також в обміні інформацією з ними.

При проведенні діагностичного процесу, фізичні терапевти можуть звертатись за додатковою інформацією чи консультацією до інших фахівців.

Якщо в процесі діагностування фізичний терапевт виявить вади чи відхилення, які не входять до сфери його компетенції та досвіду, він скерує пацієнта/клієнта до іншого відповідного фахівця.

На якому етапі ми знаходимось сьогодні?

Принципи, на яких ґрунтується опис фізичної терапії

Щоб визначити основні цінності, на яких базується цей міжнародний опис фізичної терапії нижче наведений перелік **принципів**, які визнаються Світовою Конфедерацією Фізичної Терапії як важливі і ключові.

WCPT вважає, що опис професії повинен:

- визнавати і поважати історію виникнення і походження професії
- ґрунтуватися на реальній сучасній практиці і результатах великої кількості досліджень
- враховувати відмінності, пов'язані з: культурою, цінностями та переконаннями, потребами окремих осіб і суспільства загалом у сфері охорони здоров'я, а також структурою системи охорони здоров'я у різних країнах світу
- використовувати термінологію, яка є загальнозрозумілою і відповідно визначеною
- визнавати та використовувати міжнародно-прийняті моделі та визначення (наприклад, визначення терміну “здоров'я”, яке затверджено Всесвітньою організацією охорони здоров'я)
- забезпечувати постійний ріст і розвиток професії та визнання унікального внеску фізичної терапії
- визнавати важливість наук про рух та рухові функції на всіх рівнях навчальних програм підготовки фізичних терапевтів
- тоді, коли це можливо, підкреслювати необхідність наукового обґрунтування для даної професії
- враховувати важливість взаємозалежності практичної діяльності, наукових досліджень та освіти в розвитку професії
- визнавати необхідність постійного перегляду даного опису, оскільки професія зазнає змін відповідно до медико-санітарних потреб суспільства та розвитку фізичної терапії як науки
- врахувати, що реалізація цього документу в робочому процесі на основі даного опису сприятиме розробці навчальних програм і виявлення областей для досліджень

Подяка

Світова Конфедерація Фізичної терапії (WCPT) із задоволенням відзначає роботу Організацій - Членів Конфедерації та окремих осіб, які зробили свій внесок у даний опис фізичної терапії.

Висловлюємо подяку авторами та видавцями довідкових матеріалів, на які ми опиралися і посилалися створюючи цей документ, а саме:

Американська Асоціація Фізичної терапії: Практичне керівництво для фізичних терапевтів. 77, листопад 1997 р.

Cott CA, Finch E, Gasner D, Yoshida K, Thomas SG, Verrier MC (1995): Тривалий рух фізичної терапії, Фізіотерапія Канада 47:87-95

Higgs J, Jones M (1995): Клінічна аргументація в медичних професіях, Butterworth-Heinemann, Оксфорд

Постійний комітет по зв'язках фізіотерапевтів в Європейському Союзі: Фізіотерапевтична практика в Європейському Союзі, 1996

Tornebohm H (1991): Що варто знати про заняттєву терапію? Американський журнал професійної терапії, Vol.45 № 5 p.451-454

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) (2001): Міжнародна класифікація функціонування, неповносправності та здоров'я. Женева: ВООЗ.

Дата прийняття	Вперше, затверджено на 14-их загальних зборах Світової Конфедерації Фізичної терапії WCPT, травень 1999 року. Після доопрацювання повторно затверджено на 16-их загальних зборах WCPT, червень 2007
Дата повторного перегляду	2011
Нормативні документи Світової Конфедерації Фізичної терапії	Керівництво WCPT для освітніх програм початкового рівня з фізичної терапії. Декларація про автономність Декларація про освіту Декларація про права пацієнтів / клієнтів на фізичну терапію Декларація про дотримання принципів Етичного Кодексу